

RAMBURSAREA PRESTAȚIILOR SOCIALE DE SĂNĂTATE ÎNTRU STATALE MEMBRE – CADRU JURIDIC ȘI APLICARE A ACESTUIA

Dana – Silvia Contineanu, PhD Student, Romanian Academy, Institute for the Research of the Quality of Life

Abstract: The coordination of social security systems means legislative harmonization and creating leverage for the rights compliance of citizens of the Member States. Social systems involve managing the amounts paid by the insured persons to the national social funds. In the provision of social services in the European Union and insured persons exercising their right to free movement, there is need for reimbursement of monies related to social benefits provided by the competent institutions. The analysis of these regulations for the coordination of social security systems is necessary because it generates reimbursements between Member States, countries that have different social security systems and regulations, but that requires a common language and common formulas under which these debts are liquidated between each Member State.

Keywords: *coordination, reimbursement, external debts, social security systems, benefits*

Sistemul de securitate socială – reglementare la nivel UE, coordonare, tipuri de prestații

Sistemele naționale de securitate socială constituie un set de reguli prin care fiecare stat asigură cetățenilor săi protecție socială în diferite situații, în schimbul contribuției lor la o schemă socială. Astfel, în schimbul plății unor contribuții sociale, cetățenii pot beneficia de anumite beneficii sau prestații sociale, precum pensie, alocație pentru șomaj, alocație pentru copiii minori, asistență medicală, plata concediilor medicale acordate pentru incapacitate temporară de muncă, pensie pentru invaliditate, etc.

Având în vedere că Uniunea Europeană este constituită din mai multe state membre, cu sisteme juridice diferite și sisteme de securitate socială diverse, s-a constatat că este necesară o coordonare unitară a acestor sisteme, astfel încât drepturile cetățenilor să fie respectate și pe durata deplasării lor pe teritoriul celorlalte state membre. Dispozițiile Uniunii Europene referitor la coordonarea sistemelor de securitate socială nu înlocuiesc aceste sisteme cu unul singur, ci asigură coordonarea lor. Din punct de vedere politic și chiar și tehnic, este imposibil să se creeze un sistem unic de securitate socială. Această constatare se justifică atât prin diversitatea schemelor de asigurări sociale, cât și prin diferențele economice existente între statele membre. Totodată, fiecare stat membru decide în mod liber, în baza propriei legislații naționale, cine este asigurat, ce tipuri de prestații sociale acordă și în ce condiții, modul de calcul al prestațiilor respective și ce contribuții trebuie plătite. Normele de coordonare a sistemelor de securitate socială stabilesc principii și reguli comune pe care toate autoritățile naționale, instituțiile de securitate socială, curțile de justiție și tribunalele trebuie să le respecte atunci când aplică legislația națională. De asemenea, statele membre UE se asigură, prin intermediul Comisiei Administrative pentru Coordonarea Sistemelor de Securitate Socială, că normele de coordonare sunt interpretate și aplicate armonios și unitar de către fiecare dintre ele. În acest mod, ele garantează că aplicarea diferitelor legislații naționale nu provoacă prejudicii pentru persoanele care își exercită dreptul la liberă circulație și dreptul de ședere în alte state membre. Altfel spus, o persoană care circulă pe teritoriul Uniunii

Europene nu se poate afla într-o situație mai dezavantajoasă față de o persoană care a locuit și a lucrat mereu în același stat membru.

Astfel, în unele state membre, accesul la securitatea socială se bazează pe reședință, iar în alte state membre sunt asigurate doar persoanele care desfășoară o activitate profesională și membrii lor de familie. În acest caz, pot apărea situații în care lucrătorii migranți sunt asigurați în mai multe state membre simultan sau nu sunt asigurați deloc. Aici intervin dispozițiile de coordonare care stabilesc ce legislație națională se aplică lucrătorului migrant respectiv.

Inițial, la nivelul Uniunii Europene, s-au adoptat și aplicat primele reglementări în domeniul securității sociale, și anume Regulamentele 3/1958 și 4/1958. Ulterior, au fost înlocuite de Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 privind aplicarea regimurilor de securitate socială salariaților, persoanelor care desfășoară activități independente și membrilor familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității și Regulamentul (CEE) nr. 574/72 de implementare. Pe măsură ce Uniunea Europeană s-a extins prin aderarea de noi state membre și dezvoltarea geografică a exercitării dreptului la liberă circulație, a apărut și necesitatea elaborării unor noi reguli actualizate în concordanță cu noile provocări privind îmbunătățirea nivelului de viață și a condițiilor de încadrare în muncă a persoanelor. Urmare a acestui fapt, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au adoptat Regulamentul (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială, denumit și Regulamentul de bază, și Regulamentul (CE) nr. 987/2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004, denumit și Regulamentul de aplicare.

În preambulul Regulamentului (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială punctul (4) este declarată importanța unei bune cooperări între statele membre, cu respectarea „caracteristicilor proprii legislațiilor interne privind securitatea socială, și, de asemenea, se menționează că la nivelul statelor membre UE este necesar „să se elaboreze un sistem unic de coordonare.,¹. În textul punctului (8) al aceluiași Regulament se arată importanța deosebită ce trebuie acordată egalității de tratament „pentru lucrătorii care nu sunt rezidenți în statul membru în care lucrează, inclusiv pentru lucrătorii frontaliери.,. De asemenea, la punctul (13) din Regulamentul de bază se menționează că regulile de coordonare vor garanta că atât persoanele care se deplasează în interiorul Comunității, cât și membrii lor de familie aflați în întreținere și urmașii lor „își păstrează drepturile și avantajele dobândite și în curs de a fi dobândite.,² Pentru realizarea acestei obligații a statelor membre, care poate fi considerată chiar un deziderat, este necesar ca între statele membre să se facă schimb de informații cu privire la perioadele de asigurare ale persoanelor beneficiare de prestații sociale și la tipul de prestații sociale la care au dreptul persoanele asigurate, precum: prestații de boală, indemnizații de maternitate și de paternitate asimilate, indemnizații de invaliditate, prestații pentru limită de vârstă, prestații de urmaș, prestații în cazul unor accidente de muncă și boli profesionale, ajutoare de deces, ajutoare de șomaj, prestații de prepensionare și prestații familiale. Un aspect important de reținut este acela că cele două regulamente nu se aplică

¹ Regulamentul (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială, JO L166/1, 30.4.2004, p. 82

² *Ibidem*, p. 83

asistenței sociale sau socio-medicale și nici regimurilor de prestații pentru victimele de război sau pentru compensarea consecințelor unui război.

Rambursarea prestațiilor sociale de sănătate între statele membre – cadru juridic și aplicare

Rambursarea prestațiilor sociale de sănătate între statele membre este reglementată prin art. 35 din Regulamentul (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială, care prevede că

(1) Prestațiile în natură acordate de instituția unui stat membru în numele instituției unui alt stat membru, în temeiul prezentului capitol, determină rambursarea integrală.

(2) Rambursările prevăzute la alin. (1) se stabilesc și se realizează în conformitate cu modalitățile prevăzute în regulamentul de aplicare, fie la prezentarea dovezii cheltuielilor reale, fie pe baza unor sume forfetare pentru statele membre ale căror structuri juridice sau administrative fac indecvată rambursarea pe baza cheltuielilor reale.,

(3) Două sau mai multe state membre și autoritățile lor competente pot conveni cu privire la alte metode de rambursare sau pot renunța la orice rambursare între instituțiile aflate sub jurisdicția lor.,³

În Regulamentul de aplicare, în speță Regulamentul (CE) nr. 987/2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială, în art. 62 – 69 din Titlul VI „Dispoziții financiare,, se reglementează rambursarea costurilor prestațiilor de boală fie pe baza cheltuielilor reale, fie pe baza sumelor fixe, stabilindu-se și procedura de rambursare între instituții.

Cuantumul real al sumelor cheltuite pentru prestațiile în natură, așa cum sunt trecute în contabilitatea instituției care le-a acordat, este rambursat de către instituția competentă. Instituția competentă este instituția la care este „afiliată persoana în cauză la data la care solicită prestația,, sau „instituția de la care persoana în cauză are sau ar avea dreptul să primească prestații, în cazul în care aceasta sau unul sau mai mulți membrii ai familiei sale ar fi rezidenți în statul membru în care este situate instituția,, sau „instituția desemnată de autoritatea competentă a statului membru în cauză,,⁴

În situația în care o parte sau cantumul întreg al prestațiilor în natură nu rezultă din contabilitatea instituției care le-a acordat, suma care trebuie restituită se stabilește pe baza unei sume forfetare calculate pe baza tuturor referințelor obținute din datele disponibile.

Comisia Administrativă evaluează bazele folosite pentru calculul sumelor forfetare și decide cuantumul lor. Nu se vor lua în calcul la rambursare, rate mai mari decât cele aplicabile persoanelor asigurate care fac obiectul legislației aplicate de instituția care acordă prestațiile respective.

În cazul rambursării pe baza sumelor fixe, s-a stabilit în art. 63 din Regulamentul de aplicare care sunt statele membre care efectuează rambursarea pe baza sumelor fixe, iar în art. 64 din același act normative s-a reglementat metoda de calcul a sumei fixe lunare și a sumei fixe totale. Astfel, pentru statele membre creditoare, suma fixă lunară pe persoană pentru un an calendaristic se obține prin împărțirea costului anual mediu pe persoană, defalcate pe

³ *Ibidem*, p. 95

⁴ *Ibidem*, art. 1 lit. (q), p. 86

grupe de vârstă, la 12, urmată de aplicarea unei reduceri stabilită în Regulament. Această reducere este un coeficient egal cu 20% în general, iar în cazul titularilor de pensii și ai membrilor lor de familie coeficientul este egal cu 15%.⁵ Până la data de 1 mai 2015, statele membre pot aplica în continuare art. 94 și 95 din Regulamentul (CEE) nr. 574/72 pentru calculul sumei fixe, urmând totodată ca până la această dată Comisia Administrativă să prezinte un raport specific referitor la aplicarea aplicării aceluși coeficient de reducere și să poată prezenta o propunere cu orice modificări ar rezulta ca fiind necesare pentru statele membre, astfel încât acestea să poată calcula sume fixe cât mai apropiate de cheltuielile reale suportate și să existe garanția că aceste reduceri nu generează dezechilibre ale plăților sau plăți duble pentru statele membre.

De asemenea, o reglementare deosebit de importantă este cea conținută în art. 65 din Regulamentul de aplicare, prin care se stabilește notificarea costurilor medii anuale, fiind și o modalitate de verificare a acestor costuri. Astfel, pentru un anumit an, costul mediu anual pe persoană, pentru fiecare grupă de vârstă, este notificat Comisiei de Audit cel mai târziu până la sfârșitul celui de-al doilea an care urmează anului respectiv. Dacă notificarea nu se face în acest termen, se va lua în considerare costul mediu anual pe persoană determinat ultima dată de către Comisia Administrativă pentru un an precedent. Aceste costuri medii anuale se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. Rambursarea între instituțiile statelor membre se face doar prin intermediul organismelor de legătură și se face cât mai rapid cu putință. Termenele pentru înaintarea și soluționarea creanțelor sunt în cazul creanțelor stabilite pe baza nivelului real al cheltuielilor de 12 luni de la expirarea semestrului calendaristic în timpul căruia au fost înregistrate creanțele în conturile instituției creditoare. În cazul creanțelor stabilite pe baza sumelor fixe pentru un an calendaristic, acestea sunt transmise organismului de legătură al statului membru debitor în termen de 12 luni de la sfârșitul lunii în care acestea sunt publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene costurile medii pentru anul respectiv. Trebuie menționat că cererile înaintate după expirarea termenului de 12 luni, în cazul ambelor tipuri de creanțe, nu mai sunt luate în considerare. Statul membru debitor va efectua plata într-un termen de 18 luni de la sfârșitul lunii în cursul căreia au fost înaintate creanțele către organismul de legătură al statului debitor, iar litigiile privind aceste creanțe se soluționează în termen de 36 de luni de la sfârșitul lunii în care a fost transmisă creanța. Statele membre creditoare pot percepe dobândă pentru sume neplătite după expirarea termenului de 18 luni, iar în cazul plăților anticipate de cel puțin 90% din totalul creanțelor transmise, în termen de 6 luni de la înaintarea creanței, nu se mai poate solicita dobânda creanței respective. Dobânzile se calculează pe baza ratei de referință aplicate de Banca Centrală Europeană pentru principalele sale operațiuni de refinanțare, iar rata de referință ce se aplică este cea în vigoare în ziua întâi a lunii în care se efectuează plata. Nici un organism de legătură nu este obligat să accepte o plată anticipate, dar în cazul unui refuz, acesta nu mai poate solicita penalități de întârziere.

Trebuie precizat, că pe baza raportului Comisiei de Audit, în fiecare an calendaristic, Comisia Administrativă stabilește situația creanțelor statelor membre și poate efectua un

⁵ *Regulamentul (CE) nr. 987/2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004*, J.O. L284/30.10.2009, p. 22

control adecvat pentru verificarea datelor transmise de către statele membre debitoare și creditoare Comisiei de Audit.⁶

Concluzii

Rambursarea prestațiilor de boală între statele membre este un subiect foarte sensibil pe agenda Comisiei de Audit și pe cea a Comisiei Administrative deoarece sunt state membre care încă lucrează la calculul sumelor fixe pentru anii precedenți, astfel încât după aprobarea acestora în cadrul Comisiei de Audit să poată fi începută procedura de rambursare a sumelor respective.

Controlul Comisiei Administrative este foarte riguros, statele membre în special Germania, Austria, Belgia, Spania și Elveția fiind foarte riguroase cu respectarea termenelor de calcul și de rambursare a creanțelor. Rambursările între statele membre sunt cuprinse între sume de la câteva mii de euro la câteva zeci de milioane de euro, iar toți acești bani se reîntorc în sistemele de securitate socială ale statelor membre. Apreciem ca fiind recomandat a se extinde termenele de plată astfel încât statele membre nou integrate să beneficieze de suficient timp pentru a putea plăti creanțele acumulate.

BIBLIOGRAFIE:

Regulamentul (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială, JO L166/1, 30.4.2004

Regulamentul (CE) nr. 987/2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004, J.O. L284/30.10.2009

Comisia Europeană, D.G.O.F.M.A.S.E.S., Unitatea E.3, *Dispozițiile UE în domeniul securității sociale*, 2010

Această lucrare este elaborată și publicată sub auspiciile Institutului de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română ca parte din proiectul co-finanțat de Uniunea Europeană prin Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 în cadrul proiectului Pluri și interdisciplinaritate în programe doctorale și postdoctorale Cod Proiect POSDRU/159/1.5/S/141086

⁶ Regulamentul (CE) nr. 987/2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004, J.O. L284/30.10.2009